

МРАК НА СВЕТЛИМ

Након деведесетих година, праћених друштвеним кризама и нестабилношћу, корупцијом на свим нивоима и ескалацијом терористичких активности „Тупамароса“, почео је процес постепеног смиривања стања у земљи. У томе је значајну улогу имао и систем безбедности Перуа.

Током последњег миленијума територија данашњег Перуа била је средиште неколико андских цивилизација, међу којима је најпознатије царство Инка, које су 1533. године разорили шпански конкистадори. После три столећа колонијалне потчињености, Перу је 1821. године стекао независност. У току 20. века, у тој земљи смењивале су се војне хунте и ауторитарни режими са краћим периодима успостављања демократске власти.

Током осамдесетих година прошлог века, Перу се суочавао са озбиљним изазовом – спектакуларним герилским акцијама маоистичке организације „Светла стаза“, која је имала традиционално упориште у појединим деловима државе, посебно у руралним крајевима, настањеним сиромашним домородачким индијанским становништвом. Контраверзни период владавине председника Фушимора, уз почетни економски раст, довео је Перу крајем деведесетих година до друштвене кризе и нестабилности, праћене корупцијом на свим нивоима, на шта се надовезала и ескалација терористичких активности „Тупамароса“. Након Фушиморијевог протеривања 2000. године, започео је процес постепеног смиривања стања у земљи.

■ РАСКИД СА ПРОШЛОШЋУ

Систем безбедности Перуа је у протеклим деценијама био под утицајем трансформација кроз које је земља пролазила у успостављању унутрашње стабилности и спорог процеса транзиције из диктаторских и ауторитарних влада ка успостављању демократских институција. Символичан раскид са прошлошћу представљало је расформирање озлоглашене Националне обавештајне службе (SIN) и хапшење њеног моћног шефа Монтесиноса 2000. године. Уместо ње, јуна 2001. године, са наслеђеном логистиком и кадром из SIN који нису репресирани, формирана је нова цивилна контраобавештајна и обавештајна служба – Национални обавештајни савет (CNI), потчињена председнику републике. Идуће, 2002. године, распуштена је и Дирекција за борбу против тероризма (DINCOTE), која је, под фирмом спровођења антигерилских акција, била одговорна за бројна груба кршења људских права током осамдесетих и деведесетих година прошлог века.

Актуелни обавештајно-безбедносни систем Републике Перу чине цивилне и војне обавештајне и контраобавештајне службе, безбедносне службе и полицијске снаге Министарства унутрашњих послова.

Војна компонента обавештајно-безбедносног система Перуа успостављена је у оквиру Националне армије, а њена окосница је Војна обавештајна дирекција (DINTE). Обавештајна служба армије (SIE) надлежна је за офанзивни обавештајни рад и контраобавештајну заштиту војних објеката. Поред ових агенција, војне службе безбедности делују и у оквиру родова морнарице и ваздухопловства перуанске војске.

Окосницу перуанских специјалних снага од 1980. године чини јединица под називом Снаге за специјалне операције (FOES), која се налази у саставу Ратне морнарице те земље. Састав FOES укључује и посаде борбених чамаца, падобранце, диверзанте и обавештајне официре. Припадници те јединице су током осамдесетих година учествовали у низу антитерористичких акција заједно са припадницима DINCOTE.

Пре 1980. године, терористичке групе у Перуу нису биле добро организоване, тако да су снаге безбедности са њима релативно лако излазиле на крај. У том периоду је практично била зауста-

СТАЗАМА

вљена и делатност некадашње левичарске гериле. Међутим, током осамдесетих година, после деценије припрема у тајности, спектакуларним акцијама на перуанску сцену вратила се организација „Светла стаза“ Абимаела Гусмана Рејноса. Левичарска идеологија и њоме правдано насиље имају традиционално упориште у појединим деловима Перуа, посебно у руралним крајевима у којима домородачко индијанско становништво живи у крајњој беди.

■ КОНТРАТЕРОРИЗАМ

Неуспела аграрна реформа 1968. године, коју је реформистички настројени генерал Хуан Веласко Алварадо покушао да спроведе у оквиру настојања да побољша социјални положај угрожених слојева, довела је Перу у тешку економску кризу, која је резултирала политичким заокретом и доласком на власт 1980. године структура иза којих су стајали крупни земљопоседници. Истовремено је из свог првобитног упоришта, провинције Ајачо, „Светла стаза“ проширила своје активности на читаву територију Перуа. Уз подршку сељака и Индиоса иза које су стајале и симпатије и страх, поменутој организацији се све више усредсређивала на тероризам и међународни шверц кокаина.

Одговор државе на изазов „Светле стазе“ била је Дирекција за контратероризам (DINCOTE). Покушали су да на терористичке акције одговоре њиховом тактиком, тако што се један број припадника DINCOTE, који је познавао индијанска наречја, инфилтрирао у упоришта „Светле стазе“, укључујући и сам Ајачо.

Овакав приступ власти контратероризму је ипак представљао изузетак, а не правило. Наиме, председник Фернандо Белаунде је новембра 1983. године одобрио војну акцију у „угроженим зонама“ у којој је дошло до бруталне одмазде према потенцијалним терористима, али и према локалном становништву. Најпознатији случај био је напад војске на село Сокол код Ајача, када је на венчању у сеоској цркви убијен 31 сељак.

ПЕРУ У БРОЈКАМА

Перу се налази у западном делу Јужне Америке и граничи са Чилеом, Боливијом, Бразилом, Колумбијом и Еквадором. На 1.285.220 км² живи око 28.675.000 становника (45 посто Индијанаца, 37 посто мелеза–местика, 15 посто белаца, 3 посто осталих). Према религијском опредељењу, највише је римокатолика (81%). Званични језици су шпански и кечуа, а у употреби су и бројни језици и наречја амазонског подручја. Држава је административно подељена на 25 региона и једну провинцију.

УНИТАРНА РЕПУБЛИКА

По облику уставног уређења, Перу је унитарна република са председничким системом власти. Шеф државе и носилац извршне власти у земљи је председник републике – од јула 2006. године ту функцију обавља Алан Гарсија Перез, који именује Владу – Савет министара и њоме председава. У перуанској влади иначе постоји и функција премијера, али он има само формалне ингеренције над радом министара. Председник републике се бира на општим изборима сваке пете године.

Законодавна власт у Перуу припада једнодомној Скупштини, чијих се 120 места попуњава на општим изборима по пропорционалном изборном систему сваке пете године.

и слобода. Према извештајима УН, у периоду од 1987. до 1990. године, Перу је био на врху светске листе земаља по броју ухапшених и „несталих“. Припадници полиције и војске примењивали су тортуру над затвореницима, што је укључивало гашење цигарета по телу, електрошокове у пределу гениталија, присиљавање да леже на врелим металним површинама и слично.

Септембра 1992. године, снаге DINCOTE успеле су да открију и заробе вођу „Светле стазе“ и његове најближе сараднике, који су потом у судском процесу осуђени на доживотне робије.

У читавом том периоду, супротстављање перуанских власти терористичким претњама било је некоординирано. Уз то, уместо ефикасности, безбедносне снаге исказивале су бруталност, а Национална обавештајна служба (СИН) оптуживана је за повезаност са наркобосовима.

У односу на операције у којима се специјалне антитерористичке јединице нису прославиле, спектакуларна акција коју је, 22. априла 1997, извело 140 припадника безбедносних снага Перуа, предвођених специјалцима FOES, изненадила је свет. Постојало је, наиме, опште уверење да за акцију те врсте перуанске специјалне јединице нису способне. Те снаге успеле су да деблокирају и преузму резиденцију јапанског амбасадора у Лими у којој је дуже од четири месеца 14 припадника левичарског „Революционарног покрета Тупак Амару“ (МРТА) држало 72 таоца. Операција спасавања талаца трајала је 22 минута. У окршају је погинуо један талац; смртно су страдала два војника, док их је девет рањено; ликвидирано је свих 14 терориста. Међутим, овај успех је више био резултат опале концентрације и будности Тупамароса, него изузетне обучености перуанских антитерористичких јединица, којима је требало више од три месеца да се припреме за акцију.

Антитерористичка јединица која је била ангажована на ослобођењу талаца располагала је различитим врстама аутоматског наоружања – АК47, АКМ, П-90, узи, МР-5. Тимови снајпериста били су опремљени снајперским пушкама FN-FAL. У акцији је коришћено и неколико оклопних возила са митраљезима.

Крајем 2002. године, Снаге за специјалне операције су реорганизоване и промениле назив у Команда за специјалне операције. У саставу те јединице делују четири оперативне групе: Група за специјалне операције Центар, смештена у граду Каљао; Група за специјалне операције Север, са седиштем у месту Тумбес; Група за специјалне операције Североисток, која се налази у Пукалпи, и Група за спасавање при штабу јединице у граду Каљао. ■

Др Милан МИЛОШЕВИЋ